

Antea Group Archeologie 2014/5

Inventariserend Veldonderzoek door middel van
proefslueven (IVO-P) Kulturhûs Oudehaske (gem.
Skarsterlân, prov. Fryslân)

projectnr. 265737
revisie 0B
27 februari 2014

auteurs

P.C. Teekens
M.L. Craane

Opdrachtgever

Stichting Accolade, p/a Fooq
Postbus 693
8440 AR Heerenveen

datum vrijgave

27-02-2014

beschrijving revisie 0B

definitief

goedkeuring

J. Tolsma

vrijgave

H. Koopmanschap

Colofon

Titel: Antea Group Archeologie 2014/5.
Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) Kulturhûs Oudehaske (gemeente Skarsterlân, provincie Fryslân)

Auteurs: P.C. Teekens, M.L.Craane

Redactie: H.J.L.C. Koopmanschap en J. Tolsma

ISSN: 1570-6273

© Antea Group
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Disclaimer

Archeologisch vooronderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren d.m.v. boringen, proefsleuven en/of veldkartering. Hoewel Antea Group de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het archeologisch onderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de situatie af te geven op basis van de resultaten van een archeologisch vooronderzoek.

Antea Group aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

Inhoud	blz.
Administratieve gegevens	4
Samenvatting.....	5
1 Inleiding.....	7
2 Vooronderzoek.....	9
2.1 Algemeen.....	9
2.2 Gespecificeerd verwachtingsmodel	10
3 Onderzoeksopzet.....	13
3.1 Doel- en vraagstelling.....	13
3.2 Onderzoeksopzet en werkwijze	14
3.3 Afwijkingen ten opzichte van het PvE	14
4 Onderzoeksresultaten	15
4.1 Bodemopbouw	15
4.2 Sporen en structuren.....	19
4.3 Vondstmateriaal	20
5 Conclusies en advies.....	23
5.1 Beantwoording onderzoeksvragen	23
5.2 Waardering.....	24
5.2.1 Beleving	24
5.2.2 Fysieke kwaliteit	24
5.2.3 Inhoudelijke kwaliteit	25
5.3 Conclusie(s) en (selectie)advies.....	25
Literatuur en geraadpleegde bronnen	27
 Bijlagen	
1 Archeologische perioden	
2 AMZ-cyclus	
3 Vondst- en determinatielijsten	
 Kaarten	
265737-ASK Ligging proefsleuven (tevens alle-sporenkaart) (A4)	

Administratieve gegevens

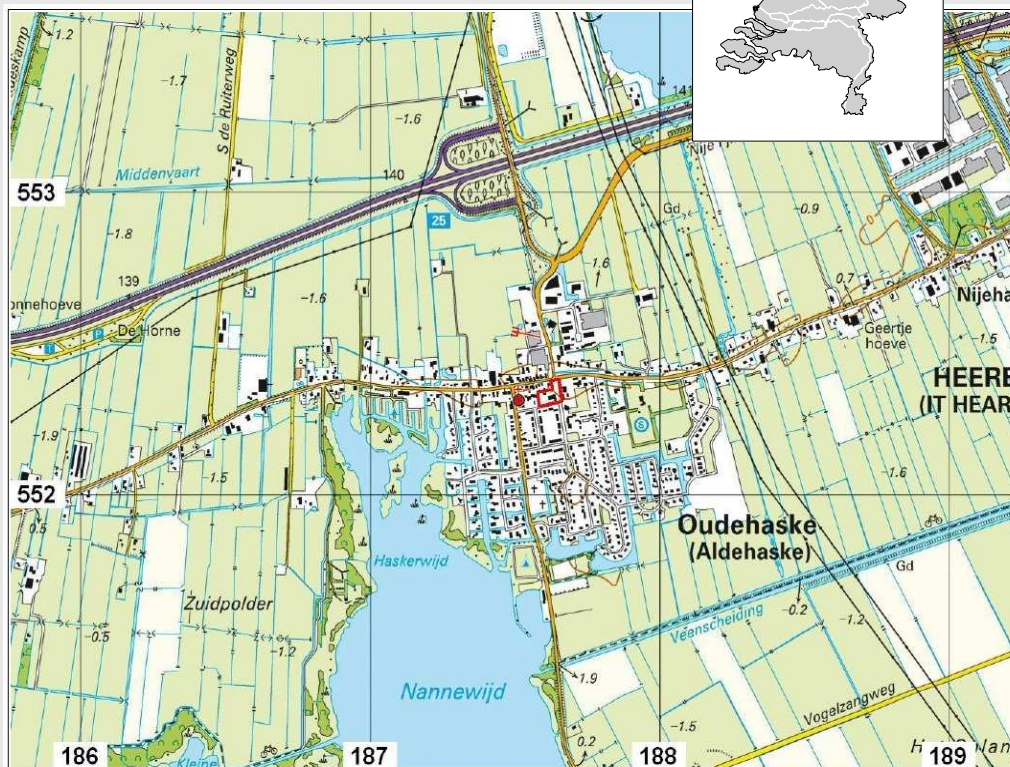
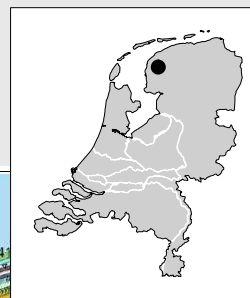
AG Projectnummer 265737
OM-nummer 59385
Provincie Fryslân
Gemeente Skarsterlân
Plaats Oudehaske
Toponiem Julianastraat

Kaartblad 11C
Coördinaten 187649/552382 187578/552388
187661/552310 187585/552293
Kadaster -

Opdrachtgever Stichting Accolade, p/a Fooq
Uitvoerder Antea Group
Datum uitvoering 17-12-2013
Projectteam J. Tolsma (projectleider)
H.J.L.C. Koopmanschap (senior KNA-archeoloog)
P.C. Teekens (senior KNA-archeoloog, uitvoerder en rapporteerder)
I.N. Kaptein (KNA-archeoloog, mede-uitvoerder veldwerk)
M.L. Craane (materiaalspecialist)

Bevoegd gezag Gemeente Skarsterlân
Geadviseerd door de provincie Fryslân

Beheer documentatie Antea Group Almere
Vondstdepot t.z.t. depot te Nuis

Afbeelding 1. Locatie plangebied (rood omlijnd).
(Topografische Kaart 1:25.000 (niet op schaal), © Topografische Dienst Kadaster, Emmen)

Samenvatting

In opdracht van Accolade/Fooq heeft Antea Group in december 2013 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Kulturhûs te Oudehaske (gemeente Skarsterlân).¹ De opdrachtgever is voornemens de bestaande bebouwing in het plangebied te slopen en het terrein te herinrichten tot het nieuwe Kulturhûs. Het archeologisch proefsleuvenonderzoek volgt op een eerder uitgevoerd archeologisch bureau- en booronderzoek. Op basis van de resultaten van genoemd vooronderzoek kon niet met zekerheid worden uitgesloten dat er zich in de ondergrond mogelijk behoudenswaardige archeologische resten zouden bevinden. Deze resten zouden bij de voorgenomen ontwikkeling beschadigd danwel vernietigd kunnen worden. Als onderdeel van de te voeren ruimtelijke procedure heeft de gemeente Skarsterlân daarom een archeologisch proefsleuvenonderzoek opgelegd.

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft de aanwezigheid van een bewoningslaag bevestigd, maar heeft tegelijkertijd ook aangetoond dat deze bewoningslaag grotendeels vergraven en verstoord is. Er werden geen archeologische (grond)sporen aangetroffen die duiden op bewoning voorafgaand aan het opbrengen van de bewoningslaag. Niet uitgesloten kan daarom worden dat de aard van de bewoningslaag mogelijk beschouwd kan worden als een ophogingslaag.

Aangezien het plangebied in de nieuwe tijd onderdeel heeft uitgemaakt van één of meerdere afzonderlijke erven, zijn fragmenten vondstmateriaal in de bewoningslaag uit het booronderzoek terecht gekomen. De bovenkant van de bewoningslaag blijkt afgedekt te zijn door een geroerd pakket dat is ontstaan bij de inrichting van het plangebied in de jaren zeventig van de vorige eeuw als onderdeel van een schoolterrein.

Geadviseerd wordt om, bij gebrek aan een behoudenswaardige archeologische vindplaats, de archeologische verwachtingswaarde bij te stellen naar laag zodat het gehele plangebied in overeenstemming met het vigerend beleid niet langer onderzoeksplichtig is voor het onderdeel archeologie. De ruimtelijke procedure voor het onderdeel archeologie kan daarmee als afgerond worden beschouwd.

¹ Voorheen Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.

1 Inleiding

In december 2013 is in opdracht van Stichting Accolad/Fooq door Antea Group² een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd binnen het plangebied Kulturhûs aan de Julianastraat te Oudehaske (gemeente Skarsterlân, provincie Fryslân).

De directe aanleiding voor dit onderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een multifunctioneel centrum, het Kulturhûs, binnen de locatie. De hiermee gepaard gaande graafwerkzaamheden kunnen eventueel aanwezige archeologische resten (vondsten en/of grondsporen) aantasten of vernietigen. Omdat het terrein een (middel)hoge verwachtingswaarde kent voor de steentijd (top pleistocene ondergrond) en de middeleeuwen/nieuwe tijd (top Hollandveen Laagpakket) heeft De Steekproef in februari 2013 in opdracht van Accolade/Fooq een archeologisch bureau- en een verkennend booronderzoek uitgevoerd.³

Tijdens het booronderzoek werden restanten van een mogelijk middeleeuwse bewoningslaag aangetroffen. Deze was gesitueerd bovenop of in de top van het veenpakket. In de veronderstelde bewoningslaag werden fragmenten van roodbakkerij, dubbel loodgeglazuurd aardewerk aangetroffen uit de nieuwe tijd, kogelpotaardewerk uit de middeleeuwen en een aantal andere fragmenten met eveneens een laatmiddeleeuwse of nieuwe tijdse datering. Op basis van deze resultaten heeft De Steekproef geadviseerd om het plangebied nader te onderzoeken middels een proefsleuvenonderzoek. Dit advies is overgenomen door de bevoegde overheid.

Het doel van het door Antea Group uitgevoerde proefsleuvenonderzoek is het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische grondsporen en/of vondstconcentraties. Daarnaast heeft dit onderzoek tot doel het vaststellen van de aard, ouderdom, gaafheid en conservering van een eventueel aanwezige vindplaats om zo tot een waardestelling te kunnen komen. De resultaten van dit proefsleuvenonderzoek worden in de onderhavige rapportage gepresenteerd. Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld zijn in het genoemde Programma van Eisen (PvE), de aanpassing hierop⁴ alsmede Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2.

Ligging onderzoekslocatie

Het plangebied ligt aan de Julianastraat nrs. 1a - 5 te Oudehaske (gemeente Skarsterlân, provincie Fryslân). Direct ten westen bevindt zich de Haskerplakschool. Voor de ligging van het plangebied wordt verwezen naar afbeelding 1 alsmede de kaartbijlage.

² Voorheen Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.

³ Bongers, 2013.

⁴ Craane, 2013. Vanwege een kleine aanpassing in de onderzoeksstrategie (aanpassing puttenplan en inzet sleuven) is door Oranjewoud BV een aanvulling opgesteld die vervolgens door de bevoegde overheid is goedgekeurd.

2 Vooronderzoek

2.1 Algemeen

Zoals reeds in de inleiding is vermeld, is er in een eerder stadium al een bureau- en booronderzoek uitgevoerd door De Steekproef.⁵ Voor de specifieke details wordt verwezen naar het rapport van Bongers. In dit hoofdstuk wordt volstaan met het weergegeven van het gespecificeerde verwachtingsmodel dat op basis van bureauonderzoek en booronderzoek in het PvE werd opgesteld.

Op verzoek van de provincie is voor de uitvoer van het archeologisch veldwerk het bureauonderzoek op één onderdeel nader aangevuld. Het betreft hier het benadrukken van de aanwezigheid van een mogelijk boerenerf met boerderij en mogelijke bijgebouwen (zie ook afbeelding 2). Hierop is vervolgens het gespecificeerde archeologisch verwachtingsmodel aangevuld en wordt dit ook meegenomen in de beantwoording van de onderzoeksvragen.

Afbeelding 2: projectie van de kadastrale minuut op een recente luchtfoto met de proefsleuven uit het PvE (ter beschikking gesteld door de provincie).

⁵ Bongers, 2013.

2.2 Gespecificeerd verwachtingsmodel

Archeologie

Oudehaske ligt op de noordelijke flank van een glaciale rug. Tijdens het neolithicum raakte het gebied overwoekerd door veenmoeras. Het pleistocene zand bevindt zich circa 170 centimeter onder het maaiveld, dus dieper dan volgens de bodemkaart het geval is (bij boring 2 is het zand op 140 centimeter diepte, maar deze boring is dieper gelegen dan de overige boringen, zie Figuur 5 en 6).

Het plangebied Kulturhûs kent twee potentiële archeologisch relevante niveaus. Het diepst gelegen is de top van het pleistocene zand (A). Hierin kunnen resten van menselijke bewoning liggen van vóór de veenbedekking, dus uit de steentijd. Volgens de bodemkaart ligt dit niveau binnen 120 centimeter beneden maaiveld. Op het zand kunnen onder meer vuursteen en houtskool gevonden worden. Het tweede archeologisch niveau is de top van het veen (B). Hierin kunnen resten aanwezig zijn uit de tijd van de middeleeuwse veenontginningen en daarna. Deze resten bestaan veelal uit restanten van afvallagen en/of ophogingspakketten met daarin divers vondstmateriaal. Hierbij kan gedacht worden aan aardewerk, baksteen, gebakken klei, verbrand bot en dergelijke. Tijdens het booronderzoek in februari 2013 (Figuren 4, 5 en 6) zijn in een oude bewoningslaag (2) bovenin het veen inderdaad diverse aardewerkfragmenten aangetroffen (zie ook hoofdstuk 1). Boven het tweede archeologische niveau is vervolgens een subrecent ophogingspakket aanwezig. Deze ophoging dateert waarschijnlijk uit de tijd dat de school en de gymzaal gebouwd zijn, dus omstreeks de jaren '70 van de vorige eeuw.

De bewoningslaag met vondstmateriaal geeft ons een idee van de aard van de bewoning uit de directe omgeving van het plangebied voorafgaand aan de ophoging. Bij boring 9 zijn drie scherven middeleeuws aardewerk gevonden, afkomstig uit een laag die geïnterpreteerd is als zijnde opgebracht. Op basis van het booronderzoek kon niet worden vastgesteld of het aangetroffen vondstmateriaal afkomstig uit het plangebied zelf of dat het van elders was aangevoerd. De verwachting is dat dit in het proefsluievenonderzoek wel duidelijk zal worden.

Aard en ouderdom van de vindplaats(en)

De in ARCHIS 2 genoemde meldingen van vondsten en archeologische terreinen rond het plangebied, betreffen vindplaatsen en artefacten uit de steentijd tot en met de nieuwe tijd. Tijdens het verkennend booronderzoek zijn scherven aardewerk uit de middeleeuwen en nieuwe tijd gevonden. Oudere archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen, maar de aanwezigheid hiervan binnen het meest westelijke deel van het plangebied kan niet worden uitgesloten. Op basis van historische kaarten moet geconstateerd worden dat het plangebied deel heeft uitgemaakt van een boerenerf dat in ieder geval een bebouwing met een boerderij heeft gekend. Deze boerderij dateert in ieder geval uit de nieuwe tijd maar gaat mogelijk verder terug.

Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)

Nog niet bekend.

Structuren en sporen

Het plangebied is eerder bebouwd geweest. Hier zullen nog resten of funderingen van te vinden zijn. Mogelijk zijn er ook sporen uit oudere perioden aan te treffen; hier zijn echter nog geen aanwijzingen voor gevonden. Mogelijk aanwezige sporen kunnen bestaan uit paalgaten/paalkuilen, kuilen en afvalkuilen, waterputten, greppels etc. Indien resten van de boerderij aangetroffen worden kunnen deze bestaan uit funderingen, vloerniveaus, afvalkuilen en eventueel waterput(ten).

Anorganische artefacten

Tijdens het vooronderzoek zijn scherven aardewerk uit de late middeleeuwen aangetroffen (drie scherven kogelpot aardewerk) en uit de nieuwe tijd (vier scherven roodbakkend aardewerk).

Organische artefacten

Organische artefacten kunnen bestaan uit bewerkt dierlijk bot en bewerkte houtresten die zich in

zuurstof arme context bevinden (bijvoorbeeld in diepere sporen, of sporen die zich onder het grondwaterpeil bevinden). De verwachting voor organische artefacten van bijvoorbeeld hout en gewei is echter hoog: in de veengrond zullen deze artefacten goed zijn bewaard. Voor bot (zowel menselijk als dierlijk) geldt dat het ontkalkt in veengrond en daarom geen goede conservering heeft.

Archeozoölogische en botanische resten

Deze resten kunnen bestaan uit dierlijk of menselijk bot, houtskool, verbrande macroresten, bijvoorbeeld verkoolde zaden en granen (dit laatste is mogelijk vanaf het neolithicum), of macroresten en pollen die zich in zuurstofarme context bevinden (bijvoorbeeld in diepere sporen, of sporen die zich onder het grondwaterpeil bevinden).

Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen

De archeologische niveaus zullen zich onder de ophogingslaag / geroerde bovenlaag bevinden, bovenin het veen. Tijdens het booronderzoek zijn hier veel spikkels baksteen en houtskool in aangetroffen. Dit niveau lijkt een oude bewoningslaag te zijn en is aangetroffen in de oostelijke helft van het plangebied (boringen 1 tot en met 7). In deze laag zijn ook scherven roodbakkerd aardewerk gevonden uit de nieuwe tijd. In boring 9 is onderin een opgebrachte laag een aantal scherven kogelpotaardewerk aangetroffen, circa 110 centimeter onder het maaiveld. Het is niet bekend of deze scherven van elders afkomstig zijn of van lokale menselijke activiteiten in de middeleeuwen.

In het westelijke deel van het plangebied zou men in de top van het pleistocene zand oudere archeologische indicatoren kunnen aantreffen. De top ligt het hoogst bij boring 10, waar ook een restant van een podzolbodem is aangetroffen. De diepte is circa 1,7 meter onder het maaiveld (1,4 meter onder het NAP). De diepte van de geplande funderingen is tot 1 meter onder het maaiveld. Deze pleistocene laag zal dus door de geplande bouwwerkzaamheden niet worden aangetast.

Gaafheid en conservering

In de meeste boringen is een intacte veenlaag aangetroffen, met in het oosten (boringen 1 tot en met 7) nog een oude bewoningslaag. Hierboven bevindt zich minimaal zeventig centimeter opgebrachte grond. De eventueel aanwezige gebruiks- en bewoningssporen zullen daarom nog in redelijke staat verkeren.

3 Onderzoeksopzet

3.1 Doel- en vraagstelling

Doelstelling

Het doel van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek is in de eerste plaats het systematisch onderzoeken van het plangebied op de aanwezigheid van archeologische vondsten en/of sporen (karteren). In de tweede plaats dient het onderzoek om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de uiteindelijk aangetroffen archeologische resten vast te stellen (waarden). Ook dient te worden vastgesteld of er zich in de ondergrond nog intacte resten van de historisch bekende boerderij bevinden die mogelijk archeologisch behoudenswaardig zijn. Het uiteindelijk resultaat is een advies aan de opdrachtgever en de bevoegde overheid hoe om te gaan met het aspect binnen de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied.

In overleg met de opdrachtgever en de bevoegde overheid is er voor gekozen een afwijking op het PvE te formuleren. Het betreft hier de onderzoeksstrategie. Op basis van voortschrijdend inzicht en de aard van het terrein, zijnde onderdeel van een in gebruik zijnd schoolterrein, is besloten om allereerst de drie meest kansrijke proefsleuven aan te leggen. Op basis van de resultaten van de eerste drie is daarna in overleg met de opdrachtgever en de bevoegde overheid besloten om de resterende drie inderdaad niet aan te leggen. Deze werkwijze is middels een oplegvel op het PvE geborgd.⁶

Vraagstelling

Het onderzoek dient antwoord te geven op de volgende vragen (direct overgenomen uit het PvE):

1. Zijn er in binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig anders dan scherven
2. aardewerk, zoals grondsporen (paalkuilen, etc.), houtskoolconcentraties, vondstconcentraties, etc.?
3. Wat is de stratigrafie en graad van gaafheid van de bodem?
4. Wat is de begrenzing van de vindplaats(en)?
5. Wat is de aard en ouderdom van de sporen; zijn er structuren te herkennen?
6. Wat is de gaafheid van de sporen?
7. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?
8. Is er sprake van verschillende gebruiks- en bewoningsfasen?
9. Zijn de aangetroffen vindplaatsen behoudenswaardig?

Daarnaast kunnen de volgende onderzoeksvragen worden geformuleerd:

10. Hoe verhouden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zich tot de resultaten van het vooronderzoek?
11. Hoe luiden de aanbevelingen?

⁶ Koopmanschap & Craane 2013.

3.2 Onderzoekopzet en werkwijze

Bij de uitvoer van archeologisch onderzoek onder de KNA 3.2 dienen in het rapport een aantal basisgegevens te worden opgenomen. Deze worden hierna in tabelvorm aan u gepresenteerd:

Datum uitvoering	17-12-2013.
Veldteam	P.C.teekens (senior KNA-archeoloog), I.N. Kaptein (KNA-archeoloog).
Weersomstandigheden	's ochtends miezerig, bewolkt en circa 10 graden Celsius. Loop van de ochtend en rest van de dag: droog, bewolkt en circa 11 graden Celsius.
Aantal sleuven	3 (1 - 3). ⁷
Oppervlakte sleuven	WP 1: circa 12 x 4 m. WP 2: circa 10 x 4 m. WP 3: circa 22 x 4 m (82 m ²). Totaal: circa 168 m ² .
Diepte sleuven	WP 1: maximaal 1,3 m. WP 2: maximaal 1,2 m. WP 3: maximaal 1,0 m.
Overig	N.v.t.

3.3 Afwijkingen ten opzichte van het PvE

Het veldwerk is conform de eisen die gesteld zijn in het eerder genoemde PvE, de aanvulling hierop⁸, alsmede de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2. uitgevoerd. Wel moesten sleuven 1 en 2 is anders worden georiënteerd, waardoor deze haaks op elkaar zijn aangelegd. Dit vanwege de beperkte ruimte ter plaatse (zie voor de ligging van de proefsleuven de kaartbijlage). Dit is niet van invloed geweest op de uiteindelijke onderzoeksresultaten.

⁷ Sleuven 4, 5 en 6 zijn in overleg met de opdrachtgever en de bevoegd overheid en vanwege het ontbreken van sporen niet ingezet (zie hierna).

⁸ goedgekeurd door de provinciaal archeoloog

4 Onderzoeksresultaten

4.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw binnen het plangebied komt overeen met de situatie uit het vooronderzoek. Vanaf een diepte van 0,7 à 1,1 m - mv is sprake van (donker)bruin Hollandveen (S9003). De top hiervan is veelal matig tot sterk veraard (behalve ter plaatse van sleuf 2. Hier bovenop (op een diepte vanaf 0,4 á 0,8 m - mv ligt veelal een 0,1 à 0,3 m dikke laag sterk humeus (venig) zand (S9002). Hierin werden, vooral ter plaatse van sleuf 3, fragmenten aardewerk en baksteen aangetroffen. Het gaat hier om de veronderstelde bewoningslaag (B).

Plaatselijk is deze oude bewoningslaag vergraven (zoals ter plaatse van de noordelijke helft van sleuf 1, sleuf 2 en het zuiden van sleuf 3). Ter plaatse van sleuf 1/2 werden hierin resten plastic, papier en asbest aangetroffen.

Bovenop deze oude bewoningslaag bevinden zich één of meerdere ophogingslagen (spoonrns: S9000, S9001, S9004 en S9005), bestaande uit matig fijn, veelal matig tot sterk humeus zand. Hierin zijn vaak veen- en leembrokken, baksteenresten, puin, plastic etc. aangetroffen. Ook zijn hierin resten aardewerk en baksteen aanwezig die waarschijnlijk afkomstig zijn van de onderliggende (dus deels vergraven) oude bewoningslaag.

Voor een impressie van de aangetroffen bodemopbouw wordt illustratief verwezen naar de onderstaande afbeeldingen.

Afbeelding 3. Dwarsprofiel 5, werkput 1. 1) S9001 (0-50). 2) S9002; geroerde oude bewoningslaag (50-90). 3) S9003 (90-110) 4) S9003 (110-130).

Afbeelding 4. Dwarsprofiel 6, werkput 1. 1) S9000 (0-30). 2) S9001 (30-70). 3) S9005 (70-80). 4) S9002; oude bewoningslaag (80-110). 5) S9003 (110-120).

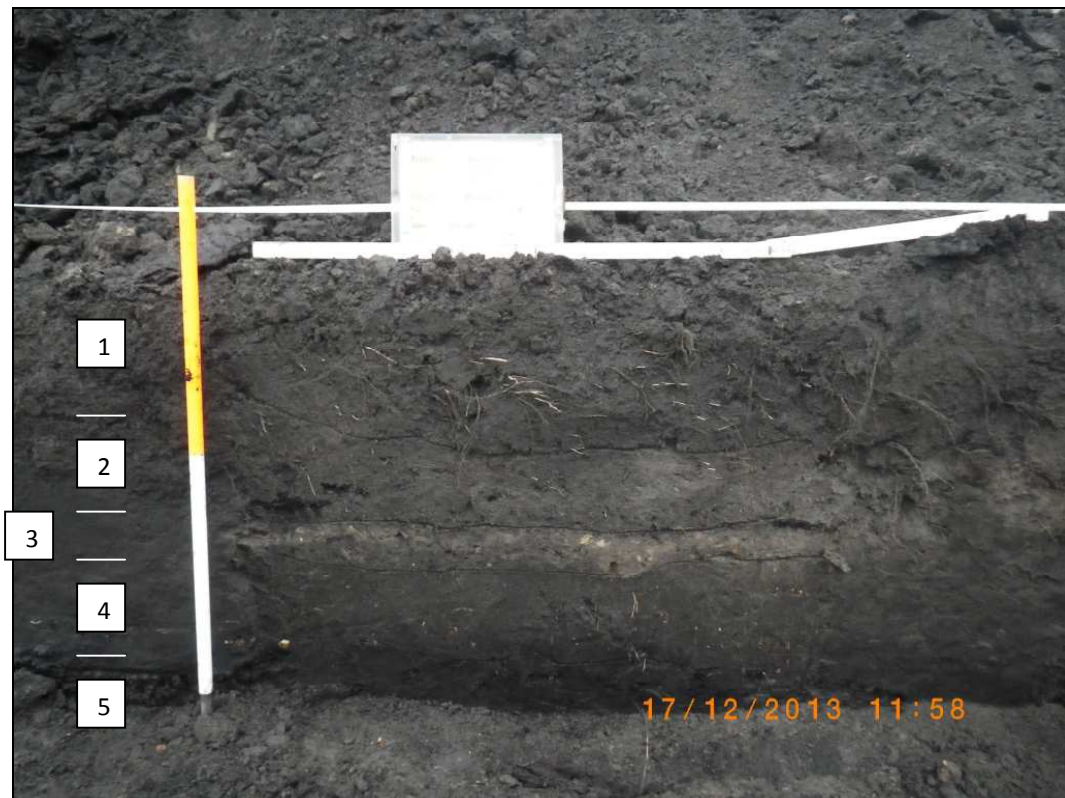
Afbeelding 5. Dwarsprofiel 3, werkput 2. 1) S9000 (0-30). 2 en 4) S9005 (30-60 en 80-90). 3) S9001 (30-60). 5) S9002; oude bewoningslaag (60 - 80). 6) S9003 (80-110).

Afbeelding 6. Dwarsprofiel 4, werkput 2. 1) S9000 (0-40). 2) S9001 (40-80). 3) S9002; oude bewoningslaag (80-90). 4) S9003 (80-110).

Afbeelding 7. Dwarsprofiel 1, werkput 3. 1) S9000 (0-30). 2) S9001 (30-50). 3) S9002; oude bewoningslaag (50-70). 4) S9003 (70-100).

Afbeelding 8. Dwarsprofiel 2, werkput 3. 1) S9000 (0-20). 2) S9001 (20-40). 3) S9004 (40-50). 4) S9002; oude bewoningslaag (50-70). 5) S9003 (70-100).

4.2 Sporen en structuren

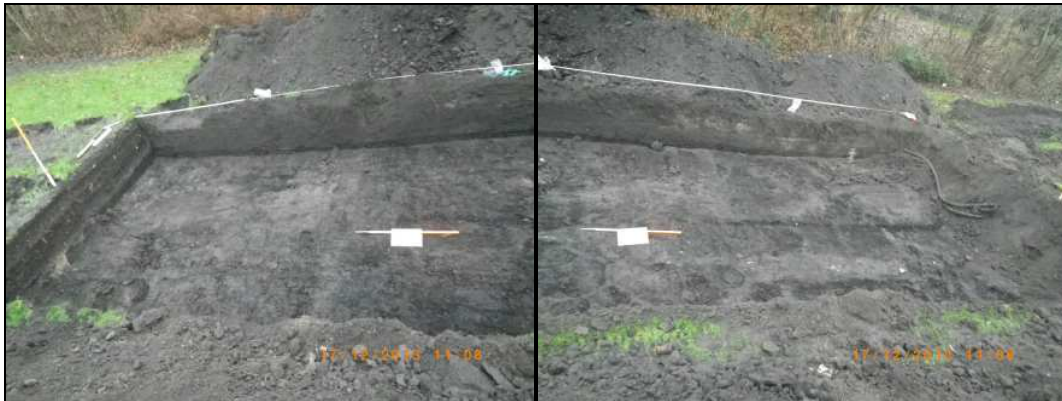
Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologisch relevante sporen aangetroffen in of onder de vergraven bewoningslaag. In totaal zijn in zes laagnummers uitgedeeld (S9000 - S9005; zie paragraaf 4.1.). Voor een impressie van het vlak, wordt verwezen naar de onderstaande afbeeldingen. Ook van de veronderstelde boerderij werden er in de werkputten geen resten aangetroffen. Het lijkt er dan ook sterk op dat het terrein voorafgaand aan de bouw van de gymzaal vergraven is, mogelijk bij de bouw van de gymzaal, waarbij alle aanwezige archeologische resten verdwenen of in ieder geval uit context zijn geraakt.

Afbeelding 9. Vlak 1, werkput 1.

Afbeelding 10. Vlak 1, werkput 2.

Afbeelding 2. Vlak 1, werkput 3.

4.3 Vondstmateriaal

Dr. M.L. Craane

Tijdens het archeologisch onderzoek zijn negen vondstnummers uitgegeven. Deze vondstnummers betreffen in totaal 99 fragmenten met een totaal gewicht van circa 8,0 kilo. In tabel 1 zijn de verschillende aantallen per vondstcategorie weergegeven.

Tabel 1 Aangetroffen vondstmateriaal uitgesplitst per vondstcategorie

Categorie	Aantal fragmenten	Gewicht (in gram)
Glas	1	3
Keramik	75	2.675
Bouwkeramik	18	5.147
Kunststof	2	34
Dierlijk Botmateriaal	3	81
<i>Totaal</i>	<i>99</i>	<i>7.940</i>

Keramik

Het aangetroffen keramik kan worden uitgesplitst in gebruiksaardewerk en bouwkeramik. Deze twee categorieën zullen hieronder afzonderlijk worden besproken.

Gebruiksaardewerk

Het aangetroffen gebruiksaardewerk bestaat hoofdzakelijk uit roodbakend geglazuurd aardewerk. Van de meeste fragment kon als gevolg van verwerking of het kleine formaat de precieze vorm van het voorwerp niet meer worden achterhaald. Het is dan ook mogelijk dat er zich onder het roodbakende gebruiksaardewerk nog enkele fragmenten dakpan of tegel bevinden. De vormen die wel herkend konden worden zijn bakpan, grape en kan.

Ook de overige aangetroffen fragmenten waren voornamelijk klein van formaat en of verweerd en konden daarom niet tot een vorm worden herleid. Het aangetroffen porselein, Westerwald, Steengoed en Industrieel wit kan worden gedateerd tot de twintigste eeuw. De overige categorieën kunnen worden gedateerd in de achttiende of negentiende eeuw.

Tabel 2 Subcategorieën gebruiks aardewerk

Subcategorie	Aantal fragmenten	Gewicht (in gram)
Fayence	1	5
Industrieel wit	5	13
Pijpaarde	1	19
Porselein	2	47
Raeren	1	6
Roodbakkend	62	2445
Steengoed algemeen	1	56
Westerwald	1	14
Witbakkend geglazuurd	1	70
<i>Totaal</i>	<i>75</i>	<i>2675</i>

Bouwkeramiek

De aangetroffen fragmenten bouwkeramiek betreffen vooral onderdelen van bakstenen en dakpannen. De bakstenen zijn zowel rood als witbakkend. Er zijn geen complete exemplaren aangetroffen waarvan een maat kon worden genomen. De dakpannen zijn alle zeven roodbakkend. De polychrome wandtegels zijn beide Delfts en afkomstig uit hetzelfde vondstnummer.

Tabel 3 Subcategorieën bouwkeramiek

Subcategorie	Aantal Fragmenten	Gewicht (in gram).
Baksteen	9	4470
Dakpan	7	651
Polychroom wandtegel	2	26
<i>Totaal</i>	<i>18</i>	<i>5147</i>

Dierlijk bot

Uit deze vondstcategorie werden drie bij elkaar horende fragmenten van het zelfde bot geborgen. Vermoedelijk bot van poot van schaap of geit. Bot lijkt afgebroken te zijn. Er zijn geen bewerkings- of vraat- en knaagsporen aangetroffen.

Glas

Er is één glasfragment aangetroffen. Het betreft een groenkleurig vensterglas uit de nieuwe tijd.

Kunststof

Onder de vondsten bevonden zich 2 fragmenten grijze afvoerbuis.

5 Conclusies en advies

5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Op basis van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek kunnen de in het PvE gestelde onderzoeksvragen als volgt worden beantwoord:

1. *Zijn er in binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig anders dan scherven aardewerk, zoals grondsporen (paalkuilen, etc.), houtskoolconcentraties, vondstconcentraties, etc.?*

Nee, er zijn tijdens het veldwerk geen andere archeologische (grond)sporen aangetroffen. De aangetroffen vondstcategorieën zijn afkomstig uit de (deels) vergraven bewoningslaag dan fragmenten aardewerk, bouwkeramiek, dierlijk bot, glas en plastic. Ook van de, op basis van historisch kaartmateriaal, bekende boerderij zijn geen intacte archeologische resten meer aangetroffen. Het lijkt er op dat de bodem van het onderzochte deel van het plangebied voorafgaand aan de bouw van de gymzaal grootschalig, tot voorbij de archeologisch relevante bodemlagen, geroerd is.

2. *Wat is de stratigrafie en graad van gaafheid van de bodem?*

Binnen het plangebied is, van boven naar beneden, sprake van een gemiddeld 0,7 m dikke (sub)recente ophogingslaag bestaande uit humeus zand. Hierin werden aardewerkscherven, baksteenresten, puin en plastic aangetroffen. Ook komen hierin veen- en leembrokken voor. Hieronder is in het oostelijk deel van het plangebied (werkput 3) sprake van een 0,2 à 0,3 m dikke humeuze, venige zandlaag waarin veel aardewerkscherven en baksteenresten aanwezig zijn. Het gaat hier om een oude, deels in de bovengrond opgenomen, bewoningslaag. Deze bewoningslaag ligt in/op de top van het Hollandveen Laagpakket, waarvan de top matig tot sterk veraard is. Ter plaatse van werkputten 1 en 2 is een vergelijkbare bodemopbouw aanwezig. De ophogingslaag is hier echter dikker, en (plaatselijk) is de oude bewoningslaag volledig vergraven. Met name in het gebied waar werkputten 1 en 2 elkaar raken is sprake van een aanzienlijke bodemverstoring. Geconcludeerd kan dan ook worden dat de tijdens het vooronderzoek aangetoonde bodemverstoring in het westelijk deel van het plangebied nog richting het oosten doorloopt.

3. *Wat is de begrenzing van de vindplaats(en)?*

Ervan uitgaande dat de reeds genoemde oude bewoningslaag als een vindplaats kan worden bestempeld, is deze ter plaatse van werkput 3 nog deels intact terwijl deze ter plaatse van werkputten 1 en 2 deels is verstoord. In bredere context maakt het plangebied onderdeel uit van de archeologische vindplaats van de laatmiddeleeuwse kern van Oudehaske. Deze kon uiteraard niet binnen het plangebied begrensd worden en deze loopt naar het westen en het oosten verder door. Als gevolg van de aangetroffen bodemroering is het, van het historisch kaartmateriaal bekende, erf niet nader meer te begrenzen.

4. *Wat is de aard en ouderdom van de sporen; zijn er structuren te herkennen?*

Niet van toepassing (er zijn geen sporen of structuren aangetroffen).

5. *Wat is de gaafheid van de sporen?*

Niet van toepassing (er zijn geen sporen of structuren aanwezig).

6. *Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?*

De aangetroffen fragmenten dateren uit de late middeleeuwen tot zeer recent. Het betreft hier de gebruikelijke categorieën bij nederzettingvindplaatsen die vanaf de late middeleeuwen tot en het recente verleden in gebruik zijn geweest. Omdat de context van de vondsten in deze gevormd wordt door de bewoningslaag en/of ophogingslaag en er geen sporen zijn aangetroffen die geassocieerd kunnen worden met de vondsten kan niet met zekerheid worden vastgesteld of de archeologische

vondsten daadwerkelijk afkomstig zijn van bewoning ter plaatse van het onderzochte plangebied of uit de directe omgeving zijn aangevoerd.

7. Is er sprake van verschillende gebruiks- en bewoningsfasen?

Bij gebrek aan grondsporen is deze onderzoeksvraag niet te beantwoorden.

8. Zijn de aangetroffen vindplaatsen behoudenswaardig?

Nee (zie verder paragraaf 5.3.).

9. Hoe verhouden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zich tot de resultaten van het vooronderzoek?

Op basis van het vooronderzoek werd rekening gehouden met de aanwezigheid van bewoningssporen uit de nieuwe tijd en mogelijk de middeleeuwen (funderingen, waterputten etc). Dit vanwege de aangetroffen oude bewoningslaag, waarin aardewerk uit zowel de middeleeuwen als de nieuwe tijd aanwezig was. Dergelijke bewoningssporen kunnen in de regel niet worden opgespoord met een booronderzoek hetgeen een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk maakte.

Het proefsleuvenonderzoek heeft de aanwezigheid van een dergelijke bewoningslaag bevestigd. De bewoningslaag is echter niet overal intact aanwezig (grotendeels verstoord ter plaatse van sleuven 1 en 2). Daarnaast zijn er, in tegenstelling tot de verwachting, geen archeologische grondsporen (uit de middeleeuwen en/of de nieuwe tijd) aangetroffen. Op basis hiervan adviseert Antea Group dan ook om de archeologische verwachtingswaarde van het plangebied voor het Kulturhûs bij te stellen naar laag.

10. Hoe luiden de aanbevelingen?

Zie hiervoor paragraaf 5.4.

5.2 Waardering

Het onderhavige proefsleuvenonderzoek betreft een karterend alsmede waarderend onderzoek. Er is in de eerste plaats gekeken naar de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen (karteren). De aangetroffen vindplaats dient vervolgens ook gewaardeerd te worden op fysieke (en inhoudelijke) kwaliteiten, waaruit een waardestelling volgt. Aan de hand van deze waardestelling zal worden geadviseerd of de vindplaats al dan niet behoudenswaardig is. De waardering van een vindplaats geschiedt aan de hand van een aantal criteria zoals vastgelegd in de KNA 3.2 (Bijlage IV: Het waarderen van vindplaatsen).

5.2.1 Beleving

De criteria 'schoonheid' en 'herinneringswaarde' hebben betrekking op nog zichtbare relicten in het landschap en een associatie van de vindplaats met een historische gebeurtenis. Bij gebrek aan archeologische resten aan met maaiveld is dit aspect voor voorliggend plangebied niet relevant.

Score

Het aspect beleving is niet van toepassing.

5.2.2 Fysieke kwaliteit

Wanneer het belevingsaspect niet kan worden bepaald, dient ook de fysieke kwaliteit van de vindplaats meegenomen te worden. De fysieke kwaliteit wordt vastgesteld aan de hand van twee criteria: 'gaafheid' en 'conservering', waarbij het eerste betrekking heeft op de vindplaats als geheel en het tweede op de conserveringstoestand van het vondstmateriaal. Beide criteria worden gescoord tussen 1 (laag) en 3 (hoog). Op basis van de aanwezigheid van (een deel van de) bewoningslaag en de goede conservering van de archeologische vondsten uit deze laag scoort dit onderdeel gemiddeld.

Score

Op beide criteria wordt 2 gescoord.

5.2.3 *Inhoudelijke kwaliteit*

Een vindplaats is behoudenswaardig als deze op de fysieke kwaliteit bovengemiddeld scoort (≥ 5). Is de score lager dan wordt ook gekeken naar de inhoudelijke kwaliteit. Indien één van deze criteria hoog scoort (3) is een vindplaats alsnog behoudenswaardig. Bij gebrek aan archeologische sporen geassocieerd met de bewoningslaag en de diepere lagen scoren de onderdelen informatiewaarde, ensemblewaarde en representativiteit laag met waarde 1. Het criteria zeldzaamheid is uiteindelijk ook als laag gescoord. De reden hiervoor is dat het onderzochte gebied onderdeel uitmaakt van een grotere vindplaats namelijk de laatmiddeleeuwse kern van Oudehaske. De omvang van het plangebied voor het te realiseren Kulturhûs is dusdanig beperkt dat het niet als zeldzaam aangemerkt kan worden als informatiebron voor de gehele vindplaats van de laatmiddeleeuwse kern van Oudehaske. In het beste geval maakt het onderzochte gebied onderdeel uit van één (niet compleet) erf uit de late middeleeuwen en/of nieuwe tijd. Bij gebrek aan verkavelingsssporen zoals greppels kan dit niet nauwkeuriger worden bepaald

Score

Op de betreffende criteria van deze waarde wordt laag gescoord. Dientengevolge kan worden geconcludeerd dat de aangetroffen vindplaats niet behoudenswaardig is.

Tabel 4. Scoretabel waardestelling vindplaats.

Waarde	Criteria	Score
Beleving	Schoonheid	(wordt niet gescoord)
	Herinnering	(wordt niet gescoord)
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	2
	Conservering	2
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	1
	Informatiewaarde	1
	Ensemblewaarde	1
	Representativiteit	1

5.3 **Conclusie(s) en (selectie)advies**

Aangezien er binnen het plangebied geen behoudenswaardige vindplaats aanwezig is, wordt geadviseerd om het plangebied voor wat betreft archeologie vrij te geven ten gunste van de voorgenomen ontwikkeling. De implementatie van de bovengenoemde aanbeveling is afhankelijk van het oordeel van de bevoegde overheid, in dezen de gemeente Skarsterlân (geadviseerd oor de heer G. de Lange van de provincie Fryslân).

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: telefoon 033-4217456). Een vondstmelding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog kan ook.

Antea Group
 Heerenveen, februari 2014

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Bongers, J.M.G., 2013. *Oudehaske, Julianastraat 3 (gemeente Skarsterland, Fr.). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*. Steekproefrapport 2013-02/02Z, De Steekproef, Zuidhorn.

Koopmanschap, H.J.L.C. en Craane, M.L. 2013. Oplegvel behorend bij PvE IVO-P Oudehaske Kulturhûs.

Tulp, C., 2013. *Programma van Eisen. Inventariserend Veldonderzoek Proefsleuven (IVO-P). Oudehaske, Kulturhûs*. De Steekproef, Zuidhorn.

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoners-geschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (*homo sapiens*) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **ijzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (*celtic fields*). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde *limes* werden langs de Rijn *castella* (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

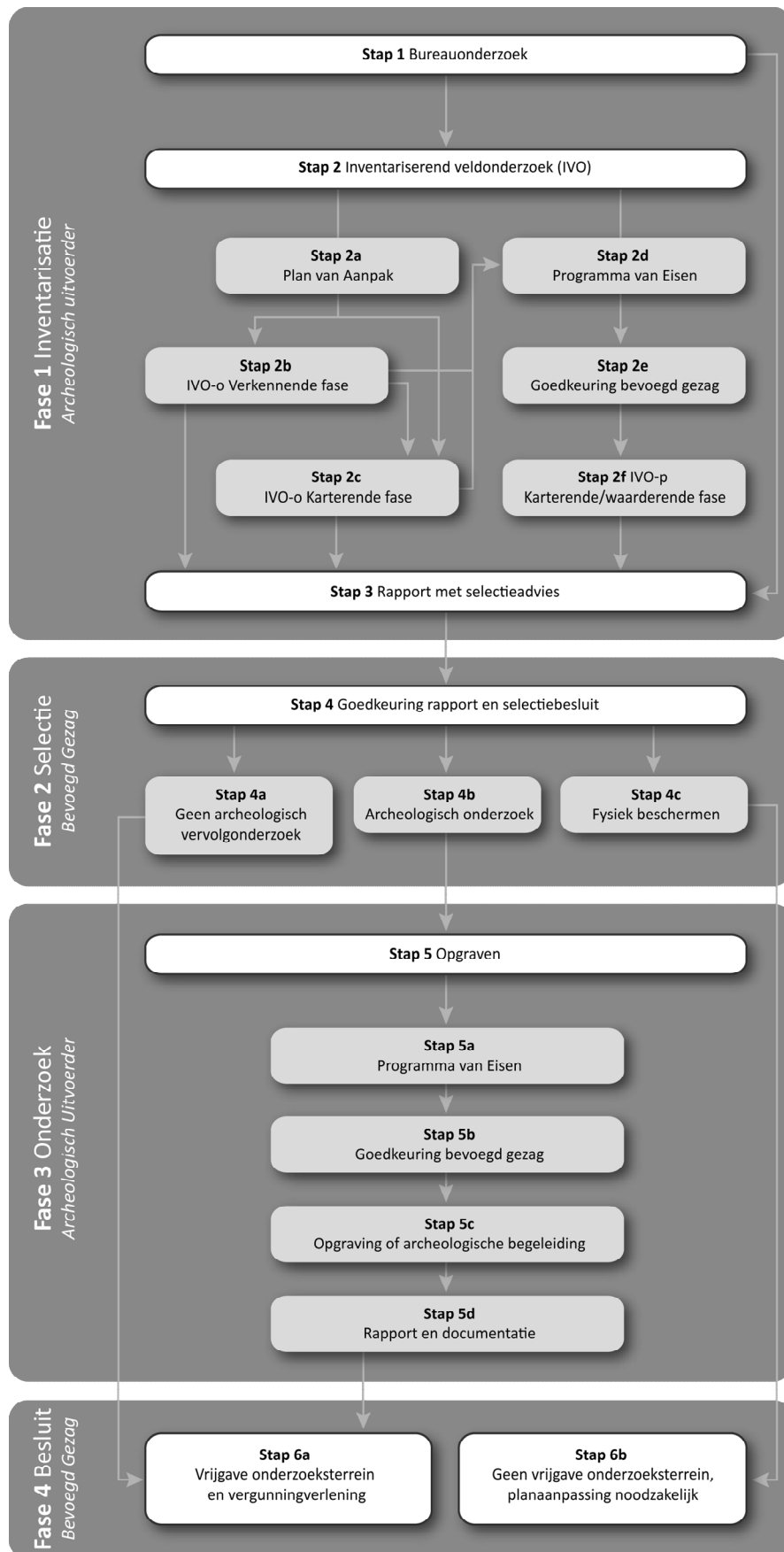
Over de **middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **nieuwe tijd**.

Bijlage 2: Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

- schematisch overzicht AMZ
- verklarende woordenlijst AMZ

Schema Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Verklarende woordenlijst Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Archeologische begeleiding (STAP 5c)

Een archeologische begeleiding wordt uitgevoerd wanneer proefsleuven of en opgraving niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld civieltechnische beperkingen.

Archeologische indicatoren

Hiermee worden aanwijzingen in de bodem bedoeld die duiden op menselijke activiteiten in het verleden, zoals aardewerkscherven, houtskool, botmateriaal, vondstlagen, etc.

Archis

Archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Een digitale databank met gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen.

Bureauonderzoek (STAP 1)

Het bureauonderzoek is een rapportage waarin een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel wordt opgesteld aan de hand van geomorfologische en bodemkaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK), het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), historische kaarten en archeologische publicaties.

Fysiek beschermen (STAP 4c)

De archeologische resten blijven in de bodem behouden door bijvoorbeeld planaanpassingen.

Geofysisch onderzoek

Meetapparatuur brengt archeologische verschijnselen in de bodem driedimensionaal in kaart zonder te boren of te graven. Dit kan bijvoorbeeld door radar-, weerstandsonderzoek of elektromagnetische metingen.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Dit model geeft op detailniveau voor het plangebied aan wat aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of een inventariserend veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode is om eventueel aanwezige archeologische resten aan te tonen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) (STAP 2)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek worden archeologische waarden in het veld geïnventariseerd en gedocumenteerd. Waar is wat in de bodem aanwezig? De inventarisatie kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek-overig (door middel van een booronderzoek, veldkartering en/of geofysisch onderzoek) en/of een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Wat de beste methode is, hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats.

Inventariserend veldonderzoek - overig (IVO-o) (STAP 2b of 2c)

Bij een inventariserend veldonderzoek - overig door middel van boringen (IVO-o) worden boringen gezet door middel van een handboor of guts.

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven (IVO-p) (STAP 2f)

Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar aanwijzingen zijn voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Verkennende fase (STAP 2b)

Wanneer bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, wordt een inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd. In deze fase wordt onderzocht of de bodem nog intact is, wat de bodemopbouw is en hoe deze invloed heeft gehad op de locatiekeuze van de mens in het verleden. Het onderzoek is bedoeld om kansarme zones om archeologische resten aan te treffen uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt meestal uitgevoerd door middel van boringen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Karterende fase (STAP 2c of 2f)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek - karterende fase wordt het plangebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten. De intensiteit van onderzoek is groter dan in de verkennende fase, bijvoorbeeld door een groter aantal boringen per hectare of door het aanleggen van proefsleuven.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Waarderende fase (STAP 2f)

Tijdens de waarderende fase wordt aangegeven of de aangetroffen archeologische vindplaatsen behoudenswaardig zijn. Dat betekent dat de aard, omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats(en) wordt vastgesteld. Wanneer de waardering van de archeologische resten laag is, hoeft geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het plangebied wordt 'vrijgegeven'. Wanneer de resten behoudenswaardig zijn, wordt in eerste instantie behoud in situ (ter plekke in de bodem) nagestreefd. Wanneer dit door de voorgenomen ontwikkelingen niet mogelijk is, wordt vervolgonderzoek uitgevoerd in de vorm van een opgraving of archeologische begeleiding. Vaak wordt deze fase gecombineerd uitgevoerd met het inventariserend veldonderzoek karterende fase.

Opgraving (STAP 5c)

Wanneer door de toekomstige ontwikkelingen aanwezige archeologische resten in de bodem niet behouden kunnen worden, wordt een opgraving uitgevoerd. Tijdens de opgraving worden archeologische resten gedocumenteerd, gefotografeerd en bestudeerd. Hierdoor wordt informatie over het verleden zo goed mogelijk vastgelegd en behouden.

Plan van Aanpak (PvA) (STAP 2a)

Voor een booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) noodzakelijk. Het PvA beschrijft hoe het veldwerk wordt uitgevoerd en uitgewerkt.

Programma van Eisen (PvE) (STAP 2d of 5a)

Voor het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek - proefsleuven, archeologische begeleiding of opgraving is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Het PvE beschrijft het doel, vraagstelling en uitvoeringsmethode van het archeologisch onderzoek. Dit document wordt beschouwd als basisdocument voor archeologisch veldonderzoek waarmee de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd wordt. Het PvE wordt goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente, provincie of het rijk).

Quickscan

In een quickscan wordt geïnventariseerd of en waar archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Selectieadvies (STAP 3)

In het selectieadvies wordt op archeologisch inhoudelijke argumenten het advies gegeven welke delen van het plangebied vrijgegeven kunnen worden voor verdere ontwikkeling en welke delen behouden of opgegraven moeten worden.

Selectiebesluit (STAP 4)

De bevoegde overheid (gemeente, provincie of soms het rijk) geeft op basis van het selectieadvies aan welke maatregelen genomen worden. De bevoegde overheid kan van het selectieadvies afwijken indien zij dat nodig acht.

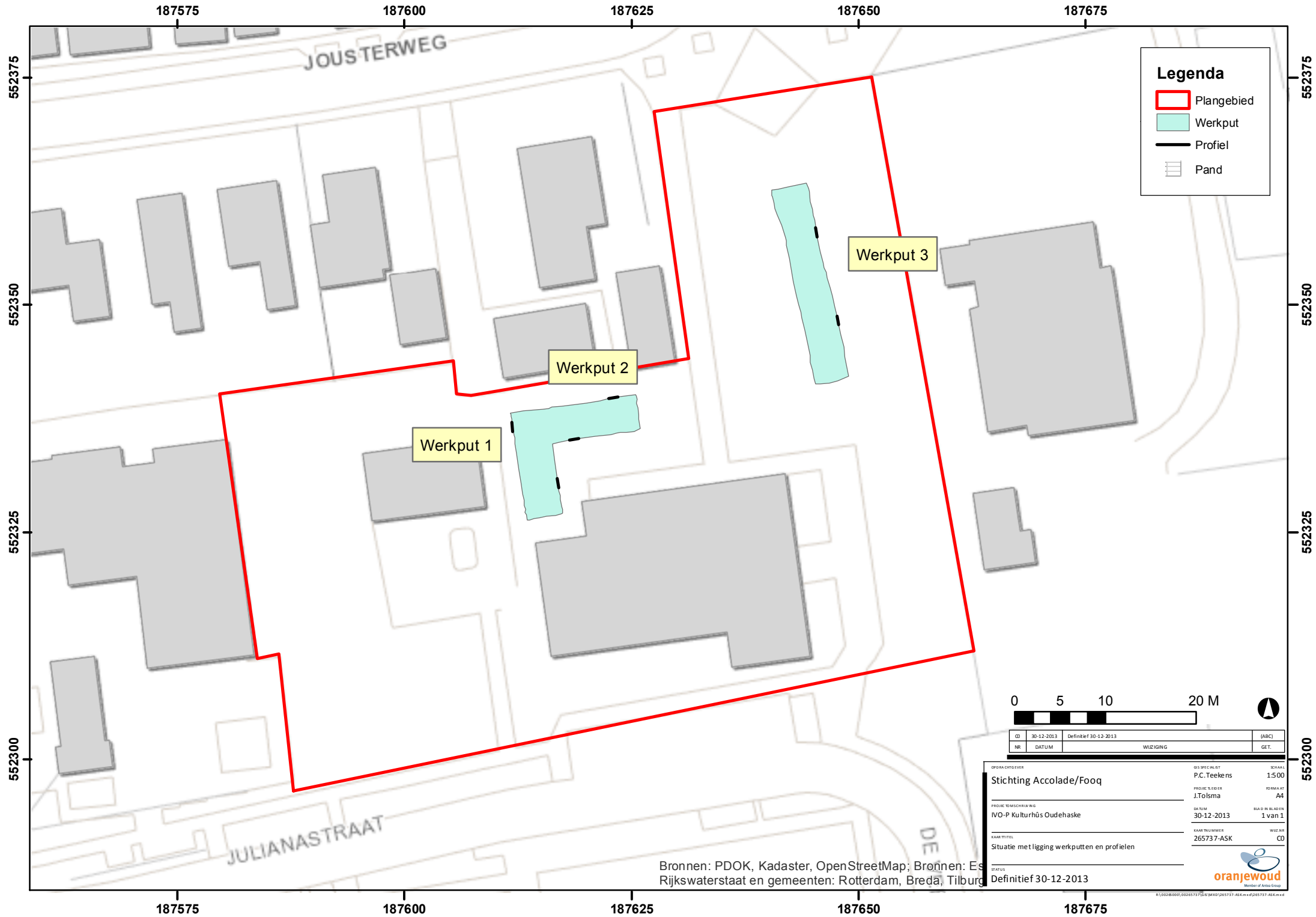
Veldkartering

Bij een veldkartering wordt het plangebied systematisch belopen om archeologische oppervlaktevondsten te verzamelen.

Bijlage 3: Vondsten- en sporenlijsten

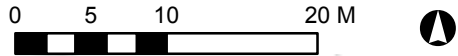
Veldvondst	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Segment	Vak	Categorie	Subcategorie	Aantal	Gewicht	Arch compleet	Opmerking	Begin_per	Eind_per	Gedeselecteerd	Container
265737.V0001	3	1	S9001		1	1	1	KER BWM	BAKST	4	3253	False				False	1
265737.V0001	3	1	S9001		1	1	1	KER BWM	DAKP	2	127	False				False	1
265737.V0001	3	1	S9001		1	1	1	KER	ROOD	4	224	False				False	1
265737.V0001	3	1	S9001		1	1	1	KER	PIJP	1	19	False				False	1
265737.V0001	3	1	S9001		1	1	1	GLS	VENSTER	1	3	False	groen	NTC	NTC	False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KER BWM	BAKST	1	532	False	wit			False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KER BWM	DAKP	2	131	False				False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KER BWM	WANDPOLY	2	26	False	delfts			False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KUN		1	19	False	grijze afvoerbuis	NTC	NTC	False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KER	WESTERW	1	14	False				False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KER	RAEREN	1	6	False				False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KER	INDUSMT	1	3	False				False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	KER	ROOD	18	316	False				False	1
265737.V0002	3	1	S9001		1	1	2	ODB	SCVA	3	81	False	onderdeel zelfde bot			False	1
265737.V0003	3	1	S9001		1	1	3	KER BWM	BAKST	3	293	False				False	1
265737.V0003	3	1	S9001		1	1	3	KER	WT	1	70	False				False	1
265737.V0003	3	1	S9001		1	1	3	KER	ROOD	5	78	False				False	1
265737.V0003	3	1	S9001		1	1	3	KER BWM	DAKP	1	63	False				False	1
265737.V0003	3	1	S9001		1	1	3	KUN		1	15	False	grijze afvoerbuis	NTC	NTC	False	1
265737.V0004	3	1	S9002		1	1	4	KER BWM	BAKST	1	392	False	wit			False	1
265737.V0004	3	1	S9002		1	1	4	KER	ROOD	4	339	False				False	1
265737.V0005	3	1	S9001		1	1	5	KER	ROOD	5	252	False	1 mogelijk bwm			False	1
265737.V0005	3	1	S9001		1	1	5	KER	FAYENCE	1	5	False				False	1
265737.V0005	3	1	S9001		1	1	5	KER	INDUSMT	3	6	False				False	1
265737.V0006	2	1	S9002		1	1	1	KER	ROOD	3	106	False				False	1
265737.V0006	2	1	S9002		1	1	1	KER	INDUSMT	1	4	False				False	1
265737.V0006	2	1	S9002		1	1	1	KER	PORSELEI	1	14	False				False	1
265737.V0007	2	1	S9002		1	1	2	KER	ROOD	12	444	False				False	1
265737.V0008	1	1	S9002		1	1	1	KER	ROOD	5	126	False				False	1
265737.V0008	1	1	S9002		1	1	1	KER	STG	1	56	False		NTC	NTC	False	1
265737.V0008	1	1	S9002		1	1	1	KER	PORSELEI	1	33	False		NTC	NTC	False	1
265737.V0008	1	1	S9002		1	1	1	KER BWM	DAKP	2	330	False				False	1
265737.V0009	1	1	S9002		1	1	2	KER	ROOD	6	560	False	mogelijk aantal fragmenten			False	1

Kaartenbijlage

Legenda

- Plangebied
- Werkput
- Profiel
- Pand

CD	30-12-2013	Definitief 30-12-2013	(ABC)
NR		WIZIGING	GET.

OPDRACHTGEVER	GIS SPEC IJLST	SCHAAL
Stichting Accolade/Fooq	P.C. Teekens	1:500
PROJECTLEIDER	J.Tolsma	FORMAAT
		A4
PROJECTOMSCHRIJVING	DATEM	BLAD NR. BLAD EN
IVO-P Kulturhûs Oudehaske	30-12-2013	1 van 1
KAARTITEL	KAARTNUMMER	WIZ. NR.
Situatie met ligging werkputten en profielen	265737-ASK	CD
STATUS	Definitief 30-12-2013	

Bronnen: PDOK, Kadaster, OpenStreetMap; Bronnen: Esri, Rijkswaterstaat en gemeenten: Rotterdam, Breda, Tilburg

oranjewoud
Member of Afdeling GIS